

Silkeborg Kommune
Søvej 1
8600 Silkeborg
Att.: Martin Andersen

Hav- og Vandmiljø
J.nr. 2022 - 45721
Ref. Midkr/cemow
Den 21. december 2022

AFGØRELSE

i sag om anmodning om fravigelse af miljømål af vandområde 06053_y, Fugsholm Bæk

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Miljøstyrelsen meddeler Silkeborg Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål *"God økologisk tilstand efter 22. december 2021"* for en delstrækning af Fugsholm Bæk, 06053_y, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af projektet "Fugsholm Bæk Lavbundsprojekt". Delstrækningen omfatter 780 meter af vandområdet.

Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 6 i bekendtgørelse om miljømål.

Sagens oplysninger

Silkeborg Kommune har ved henvendelse til Miljøstyrelsen den 15. juni 2022 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for vandområde 06053_y, Fugsholm Bæk.

Anmodningen er fremsendt i forbindelse med lavbundsprojekt ved Fugsholm Bæk, der har til formål at reducere drivhusgasudledningen og samtidig kan medvirke til at forbedre områdets naturværdier ved også at fungere som et okkerfældningsbassin.

Kommunens anmodning

Anmodningen fra Silkeborg Kommune er vedlagt følgende oplysninger:

- formålet med ansøgningen,
- projektbeskrivelse med oversigtskort der bl.a. viser hvilken strækning af vandområde 06053_y, der anmodes om fravigelse af miljømål for,
- en beskrivelse af overfladevandområder, der vil blive fysisk ændret som følge af projektet samt betydninger for aktuel tilstand og målopfyldelse for disse,
- Redegørelse for afløbsforholdene i projektområdet før og efter projektet,

¹ Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

- en beskrivelse af ændringernes betydning for aktuel tilstand og målopfyldelse for vandområdet og tilstødende vandområder,
- muligheden for alternativer til projektet,
- muligheden for tilpasninger af projektet

Kommunens anmodning med bilag, samt Teknisk – Biologisk Forundersøgelse af Fugsholm Bæk Lavbundsprojekt fra januar 2018 er lagt til grund ved afgørelsen af sagen. Oplysningerne gennemgås herunder.

Formål og projekt

Formålet med projektet er at kunne etablere et lavbundsområde, der reducerer udslippet af drivhusgasser fra et drænet, tørveholdigt område. Derudover er formålet at skabe ny natur og at reducere okkertilførslen i Fugsholm Bæk og Funder Å.

Lavbundsprojektet etableres overordnet ved følgende anlægstiltag:

- Sløjfning af dræn og grøfter
- Etablering af dæmning/banket, der skaber en søflade på opstrømssiden
- Hævning og let slyngning af Fugsholm Bæk opstrøms søfladen (de øverste ca. 300 m)
- Etablering af nyt forløb af Fugsholm Bæk fra søfladen og frem til eksisterende forløb i nedstrøms ende af projektområdet

Figur 1: Oversigtskort med projektområdet for lavbundsarealet (sort strek). De lilla streger viser nye forløb af vandløbets indløb og udløb af lavbundssøen. De røde streger viser rørlagte strækninger.

Fysiske ændringer af vandområder og betydning for tilstand og målopfyldelse

De fysiske ændringer berører de ca. 780 øverste meter af Fugsholm Bæk, 06053_y, der i alt er 2,1 km lang.

Der er ikke udført målinger af tilstanden i Fugsholm Bæk i projektområdet, men Silkeborg Kommunes forventning er (med udgangspunkt i de beskrevne fysiske forhold og den store okkerbelastning), at der ikke er god tilstand i den strækning af bækken, der løber i projektområdet. Kort neden for projektområdet er der i 2018 fundet faunaklasse 5, svarende til god tilstand for smådyr.

Silkeborg Kommunes vurdering er, at almindelig vandløbsrestaurering i projektområdet i Fugsholm Bæk ikke vil sikre målopfyldelse i denne del af vandområdet. De planlagte ændringer vil ikke forringe nuværende tilstand for bækken i projektområdet, men der vil heller ikke i fremtiden kunne opnås god tilstand i den aktuelle, øvre del af Fugsholm Bæk. Der kan med projektets gennemførelse muligvis opnås god tilstand målt på smådyr i projektområdet, men efter kommunens vurdering er det yderst tvivlsomt for de øvrige tilstandsparametre.

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet

Projektets realisering vil ikke få negativ indflydelse på fysiske og biologiske forhold neden for projektområdet. Derimod forventer Silkeborg Kommune en reduktion i den okkermængde, der tilføres Fugsholm Bæk nedstrøms projektområdet. Ydermere vil det 90 meter lange sø afløb med indskudte "trappestryg" sikre en god opiltning af vandet, der har gennemløbet søfladen. Dette forventes tilsammen at forbedre tilstanden i resten af Fugsholm Bæk og i Funder Å.

Projektet har ikke betydning for hydrologiske forhold uden for projektområdet. Vand vil løbe ind i og ud af projektområdet samme steder som under nuværende forhold. Et nærliggende vandområde afgrænses til projektområdet af Gjessøvej som løber mellem områderne.

Mod øst støder projektområdet op til habitatområdet H181: Silkeborgskovene. I denne del af habitatområdet løber overfladevand til Jenskær Bæk, der fører til Thorsø, hvorimod vandet fra projektområdet løber til Ørnsø via Fugsholm Bæk og Funder Å.

Muligheden for projektilpasninger og alternative projekter

Silkeborg Kommune oplyser, at uden den projekterede sødannelse i terrænets lavpunkt er det ikke teknisk muligt at hæve vandstanden i projektområdet tilstrækkeligt til, at der opnås den krævede CO₂-effekt.

Det er derfor heller ikke muligt at undgå ændringer af vandløbet, da dette – hvis det holdes i nuværende bundkoter – blot vil fungere som et dræn, der forhindrer den ønskede CO₂-reduktion.

Kommunen oplyser, at der ikke er alternative projekter til dette projekt, herunder andre placeringsmuligheder i oplandet. I vandområdet er der to kulstofholdige jorde, hvor der det ene sted tidligere er forsøgt at placere et fosforvådområde nedstrøms (blåt udsnit nedenfor), men det viste sig ikke at være muligt. Det er således udelukket, at der kan etableres et vådområde-/lavbundsprojekt med andre placeringer end nuværende projektområde (rødt udsnit nedenfor).

Figur 2: Oversigtskort over de to kulstofholdige jorde i vandområdet. Rødt udsnit viser dette projekts placering. Blåt udsnit viser alternativ placering, hvor der tidligere har været forsøgt at placere et fosforvådområde, dog var dette ikke muligt.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, at der for vandområde Fugsholm Bæk, 06053_y er fastlagt et miljømål om ”god økologisk tilstand efter 22. december 2021.”

Af MiljøGIS for forslag til vandområdeplaner 2021-2027² fremgår det, at vandområdet er karakteriseret som et naturligt type 1 (lille) vandløb med en længde på 2,1 km.

Desuden fremgår det, at tilstanden for de økologiske kvalitetselementer er følgende:

Smådyr	God økologisk tilstand
Fisk	Ukendt – ingen fiskevandsinteresse
Makrofyter	Ukendt
Alger	Ukendt
Nationalt specifikke stoffer	Ukendt
Samlet økologisk tilstand	God økologisk tilstand

Målestationen, anvendt til tilstandsvurderingen i vandområdet, er placeret neden for selve projektområdet. Som tidligere nævnt forventer Silkeborg Kommune, at der ikke er god tilstand på strækningen i projektområdet.

² <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3hoering2021>

Der er på nuværende tidspunkt ikke fastlagt konkrete supplerende fysiske foranstaltninger for vandområdet, der skal sikre opnåelse af det fastlagte mål om god økologisk tilstand efter 22. december 2021, jf. bilag 1 til bekendtgørelse om indsatsprogrammer³.

Høring

Et udkast til afgørelse er sendt i høring hos Silkeborg Kommune den 14. december 2022 med en høringsperiode på fire uger.

Silkeborg Kommune har den 19. december 2022 meddelt Miljøstyrelsen, at der ikke er bemærkninger til udkastet.

Retsgrundlag

§ 8, stk. 1-2, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer³:

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

§ 4 i bekendtgørelse om miljømål¹:

”§ 4. Miljø- og fødevareministeren kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

[...]

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.

2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed,

³ Bekendtgørelse nr. 499 af 11. april 2019 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.

3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Det fremgår af anmodningen fra Silkeborg Kommune, at gennemførelse af ”Fugsholm Bæk Lavbundsprojekt” vil indebære ændringer af de fysiske karakteristika for vandområde Fugsholm Bæk, 06053_y. Ændringerne vil medføre, at muligheden for opfyldelse af det fastlagte miljømål vil blive forhindret, idet tiltagene i lavbundsprojektet ikke understøtter god økologisk tilstand på strækningen inden for projektområdet.

Silkeborg Kommune mener ikke, at der kan foretages restaureringstiltag, der kan sikre strækningen inden for projektområdet god økologisk tilstand for alle kvalitetselementer. Projektområdet er voldsomt okkerbelastet, hvorfor nuværende projektforslag med hævnning af det terrænnære grundvandsspejl samt søen vil mindske tilledningen af okker fra projektområdet til den nedstrømsliggende del af vandområdet. Dette vil forbedre forholdene for ørred nedstrøms og samlet set vil projektet dermed bidrage positivt til DVFI-værdien og målopfyldelsen for resten af Fugsholm Bæk og Funder Å. Etablering af projektet vil ydermere skabe naturlig fugtighed i området samt skabe habitat for fuglearter tilknyttet søtypen.

Som tidligere nævnt kan der ikke undgås ændringer af vandområdet, da det er nødvendigt med den projekterede sødannelse i terrænets lavpunkt hvorigennem vandområdet løber for at opnå den ønskede CO₂-effekt. Det er ikke muligt at placere lavbundsprojektet et andet sted i oplandet, da alle placeringer er afsøgt, og på de alternative placeringer kunne der ikke etableres lavbundsprojekter.

Projektforslaget for lavbundsprojektet Fugsholm Bæk vil reducere udledningen af drivhusgasser med 13,1 tons/ha/år fra den tørveholdige jord, hvilket bidrager positivt til Danmarks målsætning om 70 % reduktion af udledning af drivhusgasser i 2030.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse om miljømål¹, og der meddeles Silkeborg Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål ”God økologisk tilstand” for en delstrækning af

Fugsholm Bæk, 06053_y, jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål¹, ved gennemførelse af Fugsholm Bæk Lavbundsprojekt.

Der er ikke ved vurderingen af, om tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål for vandområde 06053_y, kan meddeles, i øvrigt foretaget en vurdering af Fugsholm Bæk Lavbundsprojekt, og tilladelsen forudsætter, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning.

Vandområdet 06053_y i sin nuværende form vil fortsat være omfattet af den konkrete vandplanlægning, herunder beskyttelse mod forringelse og omfattet af et konkret miljømål. Revision af karakteriseringen af vandområdet, herunder afgrænsning og typologisering, vil i forlængelse af gennemførelsen af projektet ske ved først kommende lejlighed.

Der foretages ved lejlighed korrektion af det fastlagte miljømål for delstrækningen af vandområdet, som afgørelsen giver anledning til.

Silkeborg Kommune bedes ved projektets gennemførelse sende en konkret beskrivelse af de fysiske ændringer, der er foretaget til vandområdets afgrænsning, forløb eller definition til Miljøstyrelsen, havogvandmiljoe@mst.dk

Med venlig hilsen

Cecilie Møller Wagner
AC-tekniker
+45 20 13 88 24
cemow@mst.dk